

שערורית החיסונים בעופות הגורמת לטריפות ב"הזרקות חזה"

כידוע ומפורסם, זה יותר מארבעים שנה הונהג על ידי הרשויות בארץ, לחסן את העופות, כנגד מחלות העלולות לפגוע בהם. [חיסון שלא באופן גורף היה קיים קודם לכן כעשרים שנה לפחות] בשנת תשל"ז אופן ההזרקה נעשתה ע"י זריקה בעורף, וכשנודע הדבר לרבנים היושבים על מדין, דנו בכשרותם של העופות שחוסנו מחשש לפגיעה בושט. והגר"ע יוסף אסף אסיפת רבנים וביניהם הגרי"ש אלישיב ודעתם היתה להתיר מטעם שהרופאים המחסנים נזהרים שלא לפגוע בושט כדי שלא ימות העוף והסתמך על הפוסקים שנקטו שאומן בקי באומנתו, מאידך דעת המנחת יצחק היתה להחמיר ולכך הנהיג בהשגחה שבסמכותו שיזריקו בחלק העליון של השוק.

במהלך השנים לפני כשלושים שנה התירו הרשויות לחסן גם בחזה העוף, מה שמיקל מאד על המחסנים שעי"כ יש להם אפשרות אחיזה נוחה, ושטח גדול להזרקה, שמאפשרת להם הזרקה מהירה של עד כ- 60 עופות בדקה. כל גופי הכשרות שקמו עם השנים עברו באופן גורף לשיטה זו, בהנחה שהיא בכלל ההיתר הקודם, ובנוסף החלה רווחת מוסכמה כי עוף שמקבל את החיסון לתוך החלל או האיברים הפנימיים ימות מיד או לאחר זמן קצר.

היות ונוהג זה נוהג ברובם ככולם של הכשרויות בארץ ירדנו לבדוק ולחקור את הענין מקרוב בבדיקה רחבה ומעמיקה, את הבדיקה ערכנו בלול שנמצא תחת כשרות מהודרת עם משגיח מאנ"ש, תוצאות הבדיקה היו מצערות ביותר, התברר באופן מוחלט, שבחלק מהעופות נתחבת המחט באופן ישיר לתוך המעיין מה שגורם לנקב במעיין ומטריף את העוף מדאורייתא, והתברר עוד שלא שייך כיום כלל ההיתר שהוחלט באסיפה שכנס הגר"ע יוסף, מאחר ורואים שהמחסנים אינם נזהרים כלל וכלל מפגיעה זו, וכנראה השינוי הוא מחת שבזמנם הצריכה של העופות היתה פחותה הרבה יותר מכיום והמחסנים לא היו בהולים למהר במלאכתם משא"כ כיום שהכמות שצריכים לחסן בכל יום היא גדולה מאד והמחסנים בהולים במלאכתם לסיים מהר עבודתם ולכך מחמת פזיזותם משנים במיקום הזריקה לריעותא. בנוסף בבדיקות מיוחדות שעשינו התברר עוד, שגם אחרי שחוזר המחט למעיין ומנקבם, העוף יחיה עד לשחיטה. ומצאתי שכבר התרה על כך הג"ר אברהם רובין (רב כשרות מהדרין) לפני יותר מעשר שנים, הו"ד בשו"ת שלו נהרות איתן (יו"ד סל"ד) ז"ל בזמנינו שאין הכפריים בעלי הלולים מזריקים בעצמם אלא הם מוסרים את ההזרקות לחברות הזרקה אשר בראשם עומד מזריק ראשי שהוא בעל אחריות ורצונו לעשות את כל המוטל עליו לפי מה שאמרו לו אלא שהוא אינו מזריק בעצמו אלא מעסיק קבוצה של עובדים זרים בעלות כספית נמוכה ואף אמנם שהוא מראה להם איך רצונו שיזריקו אבל הם לא תמיד מתחשבים בהוראותיו אלא מזריקים כפי שנח להם להזריק הן במקום ההזרקה והן בצורת ההזרקה וכפי שעניינו ראות דבר זה הוא מעשים בכל יום ע"כ. ואף שכתב להדק את ההשגחה, המציאות בשטח מוכיחה שההשגחה לא מועילה לכך, וגם כל רואה יראה שאין שייך להשגיח על כך.

מסקנת הדברים: כי כל העופות כיום ברוב רובם של הכשרויות גם של המהודרות שבהם, הינם בחשש חמור של טריפה מדאורייתא ואסורות באכילה.

מהכרות הדברים בשטח הובח, כי אין דרך לתקן את הדברים באופן מוחלט, והדרך היחידה להתיר אכילת עופות, היא לפעול מול הרשויות לשנות את שיטת החיסון באופן שלא יהיה צורך להזדקק לזריקה. בבירור מקיף שעשינו מתברר, כי יש אפשרות לחסן את העופות באופן מועיל בלא להזדקק כלל לזריקה, הדרך היחידה שתאפשר לשומרי התורה והמצוות לאכול עופות כשרים, ללא חשש טריפות.

במצב כיום שהרשויות מתעקשים לחסן בחיסון המצריך זריקה, אסורים העופות באכילה מדאורייתא באופן מוחלט. (הדברים מתייחסים לגבי תרנגולות ואינם מתייחסים לתרנגולות הודו)

ומכאן יוצאת הקריאה לכל איש ישראל כל מי שיכול להשפיע על הרשויות לעבור לשיטת חיסון חי שאינו זקוק לזריקה, כדי ששומרי המצוות יוכלו להכניס לפיהם עופות כשרים, ולא יגעלו נפשם בבשר טריפות, מחוייב לעשות כל שבידו.

אנו פורסים לפניכם את י"ד הבירורים שעשינו בענין זה בביקור בלול, בערש"ק כ"ט טבת תשע"ז, במשך למעלה מג' שעות, עד שהגענו למסקנות המצמררות הנ"ל שכל העופות העולים על שולחן מלכים אהב"י יראים ושלמים הינם בחששות טריפה דאורייתא רח"ל ואסורים באכילה.

1. בירור ראשון. אורך המחט?

אורך המחט המינימלית הקיימת כיום, היא באורך 5 מ"מ, ישנם מחטים גדולים יותר עד לכ-8 מ"מ.

2. בירור שני. המקום המיועד לחיסון ע"פ הוראות אחראי המחסנים?

המחסן אווז את האפרוח מגבו, כשראש האפרוח כלפי המחסן, ומביא את המזרק מצד הראש, לחלק העליון של החזה הקרוב לראש העוף ומזריק במרכז משמאל או מימין, ע"י החזקת המזרק במנח שוכב צמוד ממש לגוף העוף בהזרקה תת עורית [ז"א בין העור לבשר] החומר מצטבר מתחת לעור וניכר מבחוץ כשלפוחית מלאה בחומר לבן, ע"פ ההוראות עליו להחזיק אצבע על הזפק [שנמצא בצוואר העוף] בכדי למנוע פגיעה בו.

3. בירור שלישי. האם במקום הנ"ל יתכן אפשרות חדירה לחלל?

באופן הרגיל לגודל עוף בן 12 יום, כשתחביבת המחט נעשית במקום הנכון אין למחט של 5 מ"מ אפשרות לחדור פנימה אפילו כשהמזרק במנח ישר (של 90 מעלות) אמנם כשיש סטיה לצדדים, לצד הכנפיים תתכן חדירה לחלל כיון ששם הבשר נהיה יותר דק, ובצד שמאל של העוף קיים חשש של פגיעה באיבר כיון ששם נמצא הקורקבן הקטן, ובסטיה רחוקה יותר עד קרוב לכנף תתכן פגיעה גם בריאות, (אמנם סטיה כזו עד לריאות לכאורה היא רחוקה), אך עכ"פ בסטיה קלה לאחד מהצדדים יש חשש חמור של חדירת החומר והטרפת העוף ע"י פגיעה בקרום הריאה, [ובמענה לשאלה שהפניתי לדר' נתי אלקין (ויטרינר ראשי של יצרנית החיסונים ביוואק) כתב לי כי מרכיבי החומר יכולים לפגוע ברקמות פנימיות, וכיון שכן קיים חשש פגיעה בקרום הריאה, וכל שלא בדקנו את האיברים הפנימיים היא בספק טריפה ובבדיקה במשחטה אין דרך לבדוק את שלימות קרום הריאה]. חשש של חדירת החומר קיים גם במיקום הנכון של הזריקה אם משנה את מנח המזרק למנח עומד שבמקרה זה אמנם ראש המחט לא יגיע לחלל אך קיים חשש של פריצת שארית עובי הבשר וחדירת החומר לחלל או לחלחול החומר למקומות נוספים בחלל. (בבדיקה שעשינו בהזרקה באופן זה, החומר נכנס פנימה ורק מעט ממנו בצבץ החוצה), בנוסף במחטים ארוכים קיים חשש בהחדרת המחט במנח ישר גם של חדירת המחט עצמה לחלל. בזריקה סמוך לראש יש חשש פגיעה בזפק, אמנם לפי ההוראות יש למחסן להניח אצבע על הזפק למנוע פגיעה, אך בפועל אין המחסנים עושים כך.

4. בירור רביעי. האם בצד הבטן ישנם מקומות שתיתכן פגיעת המחט באיברים?

בהחלט כן. בחלק התחתון נמצא מיקום המעיים, הקורקבן נמצא בצד שמאל של העוף, והדקים והחלחולת בצד ימין של העוף, מעליהם דבוק קרום דק בעובי פחות ממ"מ וע"ז ממש דבוק העור החיצוני שעוביו כמ"מ, מה שאומר שכל שטח זה חשוף לגמרי לדקירת מחט אפילו באורך של 2 מ"מ. שטח חשוף זה מתחיל באיזור מקום יציאת הרגלים ומטה. אמנם במרכז בין הרגלים מתמשך עוד מבשר החזה כלפי הזנב בצורת חץ אך ישנם שם חלקים הבשר נעשה דק מאוד מה שמאפשר חדירה למעיים גם בהזרקה דרך הבשר, ועכ"פ בצידי אותן בשר [הנראה כחץ] המעיים חשופים לפגיעה ישירה ממש.

5. בירור חמישי. האם המחסנים מקפידים על הוראות החיסון ומדייקים במקום המיועד לחיסון?

התשובה ההחלטית, לא. בביקור שעשינו בלול שיש בה השגחה מהודרת ומשגיח מאנ"ש, ראינו שאווזים את העוף כשהזנב כלפי המחסן בניגוד להוראות, וכן מזריקים בחלק התחתון, מה שמורה שהמחסנים עצמם עכ"פ

בשעה שאין המשגיח עומד סמוך ממש, אינם צמודים להוראות ומזריקים באיזור המעיים כמו שראינו בעינינו ומתועדים בהסרטות שעשינו, במעקב בהסרטות של החיסונים רואים שאינם יכולים להתמקם במקום אחד ומשנים מעוף אחד לשני בכמה ס"מ וכן שמעתי מרב חשוב שכן אמר לו מחסן שאינם יכולים להתמקם דווקא במקום מסויים, וכבר התרה על כל הרב רובין כמו שהובא לעיל בפתיחה.

6. בירור שישי. האם למחסנים יש נטיה להזריק באיזור המעיים, ומדוע?

כן, למחסנים יש נטיה כזו משום שצורת האחיזה של העוף כשהרגלים כלפי המחסן היא הרבה יותר קלה ופרקטית מאחיזת העוף כשראש העוף כלפי המחסן, ומכיון שמביא את המזרק מצד הזנב לכך מחדיר את המחט במקום הראשון שמוצא, שבמקרה זה הוא במעיים, ובכך חוסך מזמנו שבריר שניה בכל עוף, שמביא לתוספת של כאלף עופות בשעה.

7. בירור שביעי. האם ראינו שהמחסנים מזריקים באיזור המעיים?

בהחלט כן. בביקור שעשינו הגבהתי אפרוחים מהארץ ומצאתי בחלקם את החומר על שיפולי בשר החזה למטה ממקום מוצא הרגליים בשטח שעל גבי המעיים ממש, החומר נמצא מרוכז כמו בשעת ההזרקה מה שמורה באופן החלטי שחדירת המחט הייתה במקום זה. [כל מקום שמחדיר את המחט החומר ניכר ממקום הנקב והלאה בקו ישר בלא הפסק. אך לא יתכן בשו"א שבמקום חדירת המחט לא יהיה ניכר החומר אלא בהפסק משהו יתחיל החומר, כיון שהעור החיצוני והקרום הפנימי דבוקים ממש לבשר. הפסק ממקום הדקירה למקום החומר יתכן רק כעבור יום כשהחומר מתחיל לחלחל ולהתפשט] עוד נמצאו הרבה עופות שלא ניכר בהם החומר בלא כל סימן של נקב מה שמורה שניקב וחדר לצינור המעיים, [בבדיקה שעשינו בהזרקה במקום העב בבשר החזה כשהמזרק במנח ישר חלק מהחומר בצבץ החוצה לאחר כמה שניות, וכן ניכר נקב של המחט, ובעופות הנ"ל לא ניכר כל סימן לזריקה בבשר החזה]. ובתיעודים שעשינו רואים את ההזרקות באיזור המעיים ממש. [בבדיקה שעשינו בכל השטח ממקום יציאת הרגלים ומטה, הוא שטח המעיים וע"י דקירה במקום יפגע בהם, גם במרכז שטח זה אם כי יש עוד את קצה החזה מ"מ כיון יש בו מקומות שנעשה הבשר דק ומאפשר למחט לחדור למעיים]. בנוסף מצאנו את החומר למטה מעל המעיים ממש ויכול להיות בב' אופנים או שדקרו במקום המעיים ממש או שמוכיח שהחומר עצמו מחלחל לאיברים הפנימיים (וכפי ששמעתי מרב חשוב בירר שאכן כך הם הדברים) ולטענת הרופאים החומר עלול לפגוע באיברים פנימיים ועל כן כל זמן שלא בדקנו את כל רקמות האיברים הפנימיים הנטרפים בנקב הם בספק טריפה.

8. בירור שמיני. האם ישנו באיזור המעיים חלל פנוי בלא מעיים ?

לא. העור החיצוני דבוק לקרום דק, הדבוק במעיים בלא שום הפסק וכל השטח שמסוף בשר החזה עד לזנב כולו מלא במעיים בצפיפות גמורה בלא שישאר אויר פנוי.

9. בירור תשיעי. האם נוכחות המשגיח לא מונעת סטיות כאלו?

בהחלט לא. בלול שהיינו היה משגיח שפיקח, וכל מי שרואה את המצב בלול מבין שאין באפשרות משגיח אחד להשגיח על כך, וכפי שגם התוודה בפני משגיח חיסונים. מדובר בלול ארוך ביותר המכיל כ-35 אלף אפרוחים ומספר המחסנים כעשרה עד ארבעה עשר, שיושבים במרחק זה מזה, מה שלא מאפשר למשגיח לראות יותר ממחסן אחד, ובהתבוננות במחסן אחד קשה מאד להבחין במיקום המדויק של הזריקה, מחמת מהירות החיסון כ-60 לדקה. וגם לא תמיד תנוחת המחסן מאפשר לעקוב אחריו.

10. בירור עשירי. האם יתכן שעופות אלו יגיעו למשחטה ומשם לשולחן אחב"י יראים ושלמים?

לצערנו כן. אף כי רווחת מזה שנים רבות הטענה כי עוף שיחדור החומר לחללו ימות תוך זמן קצר, בבירור שעשינו התברר כי מעולם לא נעשה מחקר מקצועי על כך והנסיבות החלקיים שנערכו שלא במקצועיות נעשו בשיתוף עם המחסנים ובעלי הלולים, שלהם יש אינטרס גדול שהחיסון יתבצע בהזרקה בחזה, שהיא השיטה הכי אידיאלית מבחינתם, מחמת הנוחות ומאפשר הזרקה במהירות מרבית [כן הצהיר בפני מחסן ותיק], ויתכן בהחלט שהתמותה נעשתה בזדון על ידם. על כל פנים בבדיקה שנעשתה תחת פיקוחי באופן אישי בהחדרת המחט בכינון ישיר והחדרת החומר למעיים התברר שאינו גורם כלל לתמותה. בדקתי את העופות לאחר יותר

משעה, וכל העופות היו חיים, וחלק מהם הנחנו למשמרת והתברר שהם חיים עד לגיל הראוי לשחיטה ויותר חשוב להוסיף כי כל הנחת יסוד שסברו שהעוף ימות בהחדרת החיסון למעיים היא משוללת כל הגיון מכיון שנקב דק במעיים לא אמור לגרום תמותה, [עכ"פ עד לזמן מרובה] והחומר אמור להשטף החוצה עם יציאותיו תוך זמן קצר]

11. בירור אחד עשר. האם יתגלו הטריפות במשחטה?

בהחלט לא. אין בדיקות מעיים לחפש אחר סתם נקב, בנוסף הנקב מוסתר מחמת גמישות המעיים כמו בנקב הנעשה בגומי.

12. בירור שנים עשר. האם אפשר לסמוך על רוב עופות שמוזרקים שלא במקום המעיים?

לענ"ד נראה שלא. ראשית, אין ברור להדיא שיש רוב כזה, חשוב להבהיר שאנחנו הסתובבנו כמפקחים עם 2 מצלמות והיה ניכר שהמחסנים נזהרים מפנינו ועם כל זה מצאנו הרבה סטיות למעיים, ונראה שלולי שיש להם נטיה לעשות כן לא היה קורה כן בפנינו, ולכך יש להניח שהמצב הרגיל בעת שאין ביקור רבנים ואחראי הכשרות ישנם סטיות מרובות, בנוסף יעויין בשו"ת חת"ס יו"ד סי' קכ"ב בתשובה לשאלה כיו"ב שדקרו עופות תחת הכנף כדי לנפחם, ומטרת הדקירה היתה לחדור רק תחת העור ונזהרו שלא לחדור לעומק, מ"מ כיון שלפעמים טועים ומחדירים פנימה למקום הריאות, אף שאין קורה כן רק פעמים מועטות מ"מ כתב החת"ס שזהו ריעותא לכל עוף שנדקר, יותר מנשבר הגף, ואסור לאכול את העוף ללא בדיקה בלא ספק כלשון החת"ס שם וכיון שאין שייך בדיקה לניקב קרום הריאה העוף טריפה.

13. בירור שלשה עשר. האם יש פתרון להצלת אחב"י מאכילת טריפות?

בהחלט כן. החיסון בזריקה הוא נגד מחלת הניוקאסל, חיסון זה יש לו 2 אפשרויות, בחיסון חי או בחיסון מומת. הצורך להזדקק לזריקה הוא רק בחיסון מומת, אך בחיסון חי ישנם מגוון אפשרויות כריסוס וכדו' שבהם אין כל חשש שיפגע בכשרות העוף. החיסון כנגד מחלה הנ"ל בעופות פטם-המיועדות לשחיטה נעשה ב-4 זמנים כשכולם נעשים בחיסון חי מלבד החיסון השלישי ביום ה-12 שנעשה בחיסון מומת בזריקה. בחו"ד רפואית שקיבלנו מרופאים בחו"ל במענה לשאלה אודות הצורך בחיסון מומת באזורינו התברר שאין כל צורך בכך, [הצורך בחיסון מומת מוצדק רק בעופות החיים לאורך זמן כהודיים ותרנגולות רבייה. בתרגולות פטם שחיסונם נעשה ביום ה-12, ונשחטים בין 32 ל-38 יום, אין תוספת יעילות משמעותית לחיסון מומת, מה גם שהתחלת השפעת חיסון מומת אורכת זמן. חשוב להבהיר כי גם השירותים הווטרינריים כאן בארץ, הטוענים כי זו שיטת חיסון מועדפת, יודו כי בחיסון חי יחסונו העופות ברוב רובם כנגד המחלה, אלא שלטענתם שיטת החיסון כיום מונעת יותר מקרים של המחלה. אך שיטה זו אינה מונעת את המחלה במאת האחוזים, וכל שנה ישנם התפרצויות של המחלה על אף החיסונים מה שע"פ וטרינריים מוכיח כי שיטת החיסון הנהוגה כיום אינה נכונה.

14. בירור ארבעה עשר. מה מוטל עלינו לעשות?

כל עם בני ישראל היראים ושלמים החוששים לשקץ נפשם וגופם בנבילות וטריפות יתאחדו כאיש אחד בלב אחד, רבנים, ראשי ישיבות, עסקנים, חכ"ם, אנשי מעשה, וכל איש ישראל שיש בו נשמה יהודית, כולם יחד יתאגדו לפעול להסרת החרפה הנוראה הזו מעל עם בני ישראל הגורם לשקץ נפשותינו בנבילות וטריפות זה עשרות שנים.

די לחרפה זו!!! יש לדרוש לאלתר משר החקלאות מר אורי אריאל ומהשירותים הווטרינריים, [סמכות שינוי שיטת החיסון נמצאת בידי הרופא הראשי דר' שמעון פרק], לשנות את שיטת החיסון. יש לעזע את אמות הסיפים ולהבהיר באופן חד משמעי שאינו משתמע לשתי פנים, אנחנו לא נסכים בשום פנים ואופן לאכול עופות ספק טריפות, עד שישתנה שיטת חיסון המטריפה.

הכו"ח בתפילה ותחנונים ליושב מרומים
שיצילנו ממאכלות אסורות ומכל מכשולות
אנחנו מנצח הני"א